

MAHKEMELER (ANAYASA MAHKEMESİ- AİHM)

Dr. Öğr. Üyesi Barış TEKSOY
Hukukun Temel Kavramları Dersi

ANAYASA MAHKEMESİ

ANAYASA MAHKEMESİ (ANAYASA YARGISI)

“Kanunlar Anayasa’ya aykırı olamaz.” (Anayasa m.11/2)

Kanunların anayasaya uygunluğunun denetimini Anayasa Mahkemesi yapar.

(!) Tüm mahkemelerin üzerinde bir temyiz mahkemesi değildir.

(+) Bireysel Başvuru ve diğer görevleri yerine getirir.

Anayasaya uygunluk denetiminin kapsamı:

- Kanunlar: Şekil+Esas
- Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri: Şekil+Esas
- TBMM İçtüzüğü'ndeki değişiklikler: Şekil+Esas
- Anayasa Değişiklikleri: Yalnızca “şekil” bakımından (teklif ve oylama çoğunluğu, ivedilikle görüşülmeme)
- (!) Uluslararası Antlaşmalar
- (!) Olağanüstü Hal CBK

Başvurma yolları:

A) İptal Davası-Soyut Norm Denetimi:

- C.Başkanı, TBMM'de en fazla üyeye sahip 2 siyasi parti grubu, 1/5 TBMM=120 milletvekili

- Başvuru süresi: Resmi Gazete + 60 gün

(!) Şekil bakımından aykırılık iddiası varsa: Süre 10 gün-C.Başkanı/120 milletvekili

B) İtiraz Yolu-Somut Norm Denetimi:

Mahkemeler tarafından anayasaya aykırılık itirazı

AYM. 5 ay içinde cevaplandırılmalıdır.

Anayasa Mahkemesi'nin diğer görevleri:

1) Bireysel Başvuru:

Anayasa+AİHS'nde güvence altına alınmış temel hak ve hürriyetlerin, kamu gücü tarafından ihlâli iddiası ile başvurulabilir.

İdarî ve yargısal başvuru yollarının tükenmiş olması şarttır. Tüketildiđi tarih ya da başvuru yolu yoksa ihlâlin öğrenildiği tarihten itibaren, en geç 30 gün içinde başvuru yapılması gerekir.

2) Yüce Divan yargılaması:

Cumhurbaşkanı, TBMM Başkanı, Bakanlar, AYM-Yargıtay-Danıştay Üyeleri, G.Kurmay Başkanı, Kuvvet Komutanları gibi bazı kişilerin görevleriyle ilgili suçlardan dolayı yargılanması

3) Dokunulmazlıkların kaldırılması kararlarının denetimi

4) Siyasal partilerin denetimi ve açılacak davalar

Anayasa Mahkemesi üyeleri:

- Toplam (15) üye (12 yıl için seçilir)
- TBMM: (2) üye Sayıştay'dan, (1) üye baro başkanları tarafından aday gösterilen serbest avukatlardan
- Cumhurbaşkanı:
  - (3) üye Yargıtay'dan, (2) üye Danıştay'dan
  - (3) üye YÖK tarafından aday gösterilen, Hukuk/İktisat/Siyasal Bilimler alanında profesör/doçent olarak görev yapan öğretim üyesi (en az ikisi hukukçu olmak zorunda)
  - (4) üye üst kademe yöneticilerden/serbest avukatlardan/1. sınıf hâkim ve savcılardan/en az 5 yıl görev yapmış AYM raportörlerinden

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

Avrupa Konseyi'ne bağlıdır. (! Avrupa Birliği ile ilgisi yoktur)

Kuruluş: 1953- Türkiye: 1954 (Bireysel Başvuru: 1987)

Bireysel başvurunun temel şartları:

1- AİHS ve ek protokollerde öngörülen bir temel hak veya özgürlüğün ihlâli iddiası ile başvurulabilir.

2- İkincillik İlkesi: İç hukuk yollarının tüketilmiş olması halinde başvurulabilir. (en geç 6 ay içerisinde)

Sözleşmeye taraf devlet aleyhine ve bu devletin fiilen egemen olduğu yerlerde yapılan ihlaller dolayısıyla dava açılabilir.

(!) Devletin ülkesi ile sınırlı değildir. (Fiilen egemen olma)

(!) Vatandaş-yabancı ayrımı yoktur. (Herkes karşı sorumlu)

Karar: Tespit ve tazminat kararı niteliğindedir. Temyiz mercii değildir, iptal veya bozma kararı vermez.

(Türk hukukunda yargılamanın yenilenmesi nedenidir.)